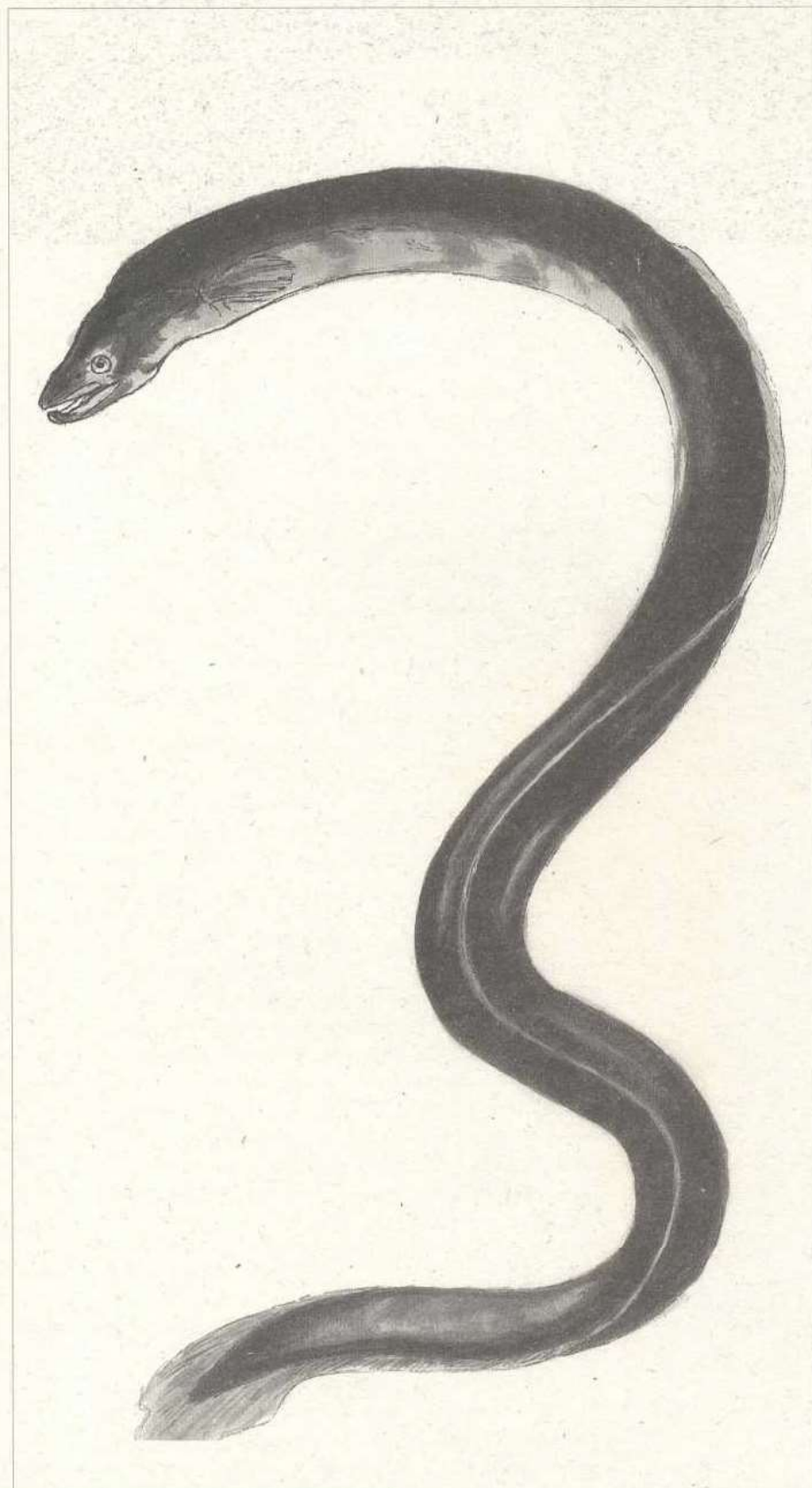

A MISTERIOSA ANGUÍA

debuxos e textos por Pepe Salvadores

Coas primeiras chuvias que anuncian o outono e cando o pulso da vida parece esmorecer, os ríos énchense de novos pálpitos que en forma de enxurrada proveñen do mar: miles, centos de miles de pequenos seres, axudados pola corrente do Golfo e despois de dous ou tres anos de navegación desde o lonxano Mar dos Sargazos, entran polas foces dos ríos buscando a canle das augas doces: son os chamados meixóns ou angulas.

O ciclo biolóxico da anguía, descoñecido ata o ano 1897, desconcertou ós que a coñecían en estado adulto pero nunca viran a freza nin adultos dispostos a desovar. Hipóteses variadas trataban de explicar aquel enigma: Aristóteles imaxinaba que nacían da lama por xeneración espontánea; outros, que xurdían de animais descompostos. Había quen supoñía que se xeneraban a partir de pelos de cabalos e non faltou quen as interpretara como froito de transformacións a partir de ovos doutros peixes (en concreto, atribuíanlle a "maternidade" ós inxenuos lorchos).

Pero hoxe sábese que as anguías adultas, cando lles chega a hora, emprenden viaxe a América, onde, antes de morreren, fan a súa posta; e dos seus ovos fecundados saen larvas de pequena cabeza con respecto ó seu corpo aplanado e transparente, polo que as alcuman Leptocéfalos. Estes inician de contado o camiño a Europa, e durante o percorrido reducen dimensións e fanse máis proporcionadas e cilíndricas; así é como chegan ás nosas costas, desde as que remontan os cursos fluviais ata os regos máis pequenos. Anque non todas as anguías que acadan a costa pasan ós ríos; algunhas quedarán no mar:

A nosa fauna

son os anguiachos, fundamentalmente machos, que agardarán o retorno das femias.

As pequenas angulas teñen entrado ó noso país en tal fartura que, según contan testigos aínda con memoria, as beiras do río Miño, ó seu paso polo antigo Portomarín, ennegrecían cada ano cando aquela nova xeneración remontaba o río empuxada polo seu reló biolóxico. Quizais tamén o fixesen hoxe se os encoros non lles negasen o paso: con canles axeitadas e pouco costosas evitaríase esta perda inxustificable dos nosos cursos fluviais (Nin un só embalse ten este tipo de dispositivo).

Nos ríos a cor virará a castaña da no lombo e amarelada no ventre. E son carnívoras, voraces, medio cegas e de hábitos nocturnos, e gastan gran olfato. De algunhas destas características dou eu fe, xa que o puíden comprobar nunha experiencia cando menos sorprendente. Foi aló en Cangas, onde nos propuxeron "ir pescar anguías de noite cunha cana sen anzó e cun paraugas". Grande era o escepticismo: aquilo soaba a biosbardos. Pero acudimos. E na tanza colocaron varias miñocas formando un pequeno rosario, e, na beira do regato que axiña chegaría ó mar, abriron e invertiron o paraugas: as anguías aferrábanse á carnaza con tanta vehemencia que non a soltaban ata que se atopaban, gracias a un rápido movemento, no paraugas preparado para recollelas. Para a nosa tranquilidade, a proposta fora rigurosamente certa e coroárase co éxito.

Nas augas doces, onde maioritariamente hai femias (¿por que?) comen, medran e engordan -acumulan graxa-. Pasados varios anos -amorrñan no inverno- acadan a madurez sexual e cambian novamente: mudan o marelo polo prateado, agrandan os ollos, atrofian o intestino (para que o queren: vivirán á conta dos seus untos) e, respondendo a non sei que chamadas,

baixan á beiramar onde agardan os machos, supoñemos que cheos de ansiedade. Xuntos iniciarán a viaxe de volta ó mar dos Sargazos; e despois do desove e da fecundación, morrerán, pechando así o ciclo. (Curiosamente, nunca se pescou anguía algunha mar adentro ¿por onde van?).

Este peixe tan especial, que non duda en atravesar as veigas buscando novos asentamentos, ten particularidades que morfoloxicamente lle dan un aspecto bastante culebrón: non lle saen as case imperceptibles escamas ata pasado un ano entre nós, non gasta aleta ventral como calquera peixe que se precie, a aleta dorsal, cabo da cau-

dal e a anal, son continuas e de escaso tamaño, e ten, ademais, o corpo cuberto de mucílagos que a fan eslimar con notoria grima. Sen embargo, multitude de recetas culinarias fanse ou fixéronse á súa costa e aínda sen máis que pasadas pola tixela son sumamente sabrosas, como ben saben en Untes.

Enigmática xa no seu antollo de ir facer a posta a América, a anguía, co seu periplo, os cambios profundos no seu ser, as súas que-rencias, o funesto apareamento, os seus costumes que aínda hoxe agochan incógnitas sen desvelar, resulta misteriosa e atractiva, digna protagonista dun relato literario.

